

RYSZARDA HANIN – aktorka sprzed epoki tasiemcowych seriali

Omawiana/Polecana książka:

Magdalena Raszewska: „Ryszarda Hanin. Historia nieoczywista”¹ Seria – STUDIA O TEATRZE, tom 12, Wydawnictwo – Akademia Teatralna, Warszawa, 2016.

Seria: Profesorki Super-Babki
Odcinek nr: 103
Podseria: artystki

Motto:

Aktor powinien być dobry, mieć jakąś aparycję, interesować się światem, w którym żyje, może nawet być inteligentny, jeśli mu to nie przeszkadza grać. Ale powinien też szanować siebie, swoją profesję i nie upokarzać sztuki aktorskiej.

Autor: Ignacy Gogolewski – Kolega po profesji z Jej czasów

Bohaterką tego odcinka jest Pani Profesor Akademii Teatralnej w Warszawie² (40 lat pracy), znana aktorka Ryszarda Hanin, Ryszarda Hanin-Pasternak (Szarlota Hahn)³. Urodziła się we Lwowie w roku 1917 lub 1919, a zmarła w 1994. Minęło już ponad 25 lat gdy nie ma Jej na srebrnym ekranie, ani w kinach, ale myślę, że znane są (pamiętane) Jej role chociażby w takich filmach jak Seksmisja oraz Noce i Dnie.

¹ <https://akademia.at.edu.pl/wydawnictwa/magdalena-raszewska-ryszarda-hanin-historia-nieoczywista/>; o książce, ogólne informacje, zdjęcie okładki.

² Przyznano Jej [Odznakę „Zasłużony Nauczyciel PRL”](#) (1969); ORDER UŚMIECHU!

³ <https://filmpolski.pl/fp/index.php?osoba=11155>; informacja w Wikipedii.

Na rynku publikacji o naszych bohaterkach są książki różnych typów autobiografie, wywiady, natomiast tu omawiana jest całkowicie wyjątkowa. Jakby to był pamiętnik, gdyż każdy krótszy lub dłuższy tekst zaczyna się kolejnymi datami z życia Bohaterki, ale „notatki dzienne” opracowała przecież autorka książki – pani Magdalena Raszewska⁴. Zatem mamy coś nadzwyczajnego – niszową formę literacką lub wręcz ją wymyślono na potrzeby tejże publikacji. Kalendarium – tak nazywa tę formę, dziennikarz przeprowadzający wywiad z Panią Profesor Raszewską, dodatkowo kolejne dzienne wpisy poparte są od czasu do czasu zdjęciami lub dokumentami. Skąd wziął się tytuł, dlaczego historia *nieoczywista*? To jakby słynny „chwył marketingowy”, ale nie do końca ... Nasza Bohaterka rzeczywiście zmieniała imię i nazwisko, a także nie wspominała nigdy niektórych faktów z swojego życiorysu. Autorka książki dotarła do różnych dokumentów np. w archiwach we Lwowie – wydaje się, że po raz pierwszy.

Jak sama bohaterka w jednym z kwestionariuszy odręcznie wpisała – pochodziła z rodziny „burżuazyjnej”, wyznania mojżeszowego ze Lwowa. Autorka książki cytuje wpis z ówczesnej lwowskiej książki telefonicznej: Jej ojciec to Ozjasz Hahn, adres ul. Skarbkowska 11, zawód ojca – kupiec. Okazała kamienica była własnością rodziny (zdjęcie str. 13). Ona nazywała się wtedy Szarlota. Miała młodszego brata Leonarda. Cała pozostała część rodziny zginęła za czasów niemieckiej okupacji we Lwowie.

Strona 11–12–13 lata szkolne we Lwowie. Płatna szkoła średnia o najwyższym poziomie tj. Gimnazjum in. Adama Mickiewicza. Jest zdjęcie tableau (o futurystycznym tle) – same młode ‘damy’ w jednakowych strojach z epoki *à la* marynarskie, białe bluzy z charakterystycznym typowym kołnierzem. Zdawała maturę m.in. z francuskiego. Znak rozpoznawczy bohaterek naszej serii to znajomość wielu języków obcych – a Ona w jednej z ankiet wpisała – słaba znajomość francuskiego i rosyjskiego. Autorka uważa to za element kamuflażu.

Zdjęcia w całej książce są czarno-białe. Dzieło liczy 448 stron. Autorka jest profesorem, która pracowała w Akademii Teatralnej w Warszawie. Jak czytamy w notce bibliograficznej książka została wydana przez tę Akademię!! To bardzo cenna inicjatywa, gdyż omawiamy tom 12. Seria jest genialnie pomyślana. Książka jest starannie wydana pod każdym względem. Papier jest cienki, ale lekko sztywny – zatem wręcz wyjątkowy. Książka ma grube okładki, jest zszywana, strony mają stopkę z numerami oraz nagłówek z tytułem części oraz tytułem podrozdziału (strony parzyste/nieparzyste). Marginesy są duże, podpisy czy raczej opisy rysunków są umieszczane na tychże marginesach. Książkę

⁴ https://pl.wikipedia.org/wiki/Magdalena_Raszewska; wiele ciekawych informacji o autorce książki.

został rozstrzelany przez Niemców wraz ze wszystkimi chorymi ze szpitala dla psychicznie chorych. Ojciec eseisty mieszkał wtedy we Lwowie i opowiadał iż widział w okolicach Sokolnik jednego mężczyznę, który uciekł z tej egzekucji. Niemcy zaczęli od mordowania wszystkich swoich chorych psychicznie obywateli, co wywołało nawet protesty społeczne przeciw Hitlerowcom, czego nie bywało prawie wcale.

Nasza Bohaterka została spikerką Rozgłośni Polskiej Związku Patriotów Polskich (Z.P.P.), a następnie aktorką Teatryku Żołnierza (Teatr I Armii), z którym wróciła do kraju. Co ciekawe na antenie czytała wiersze Lucjana Szenwalda, członka ekipy literackiej tegoż teatru. Po rolach taneczno-muzycznych w skłankach debiutowała jako Aniela ("Śluby panieńskie" Fredry 1944). Następna rola to Panna Młoda ("Wesele" Wyspiańskiego) w Teatrze Wojska Polskiego, z którym przeniosła się do Łodzi, gdzie w marcu 1945 zdała eksternistyczny egzamin aktorski. A zatem znowu nasza Bohaterka zorientowała się iż nie ma co przypominać tych lat... Eseista większość życia spędził w socjalistycznej Polsce, zdobył wykształcenie więc dużo by mówić... Nauczyciel przedmiotu „Przysposobienie obronne” był byłym oficerem ludowego wojska polskiego¹⁰. W książce są zdjęcia z tego okresu – str. 39-40-41 dokumenty wojskowe, a na stronie 47 w trakcie występu w teatrze polowym (rok 1943 lub 1944).

Po wojnie – nowa Polska. Zdała (jak wspomniano) eksternistyczne egzamin aktorski, potem uczestniczyła nawet krótko w Warsztatach Grotowskiego. Grała w teatrach Łodzi i Warszawy. W omawianej publikacji opisano dziesiątki ról Bohaterki. Ze spisów ról i prac reżyserskich – zamieszczonych na końcu książki – wynika iż Nasza Bohaterka była niezwykle pracowita.

Podawała w ankiecie, że słabo zna rosyjski, ale był to element kamuflażu.

Rozwiodła się z mężem. Autorka książki nie zajmuje się życiem prywatnym zbyt szeroko, eseista nigdy nie omawia takich spraw. Każdy – jeśli chce – może sam poklikać chcąc więcej się na takie tematy dowiedzieć.

¹⁰ W ramach przedmiotu nosiliśmy bębny z drutem, telefony skrzynkowe i rozwijaliśmy łączność w pobliskim parku!!! Nikt nawet nie wyobrażał sobie iż będą telefony komórkowe.

Mimo wszystko lubiliśmy nauczyciela. Zorganizował wycieczkę na tzw. Wał Pomorski, aby oddać hołd żołnierzom polskim spalonym żywcem w stodole przez Niemców.

Była panią profesor Akademii Teatralnej w Warszawie przez kilkadziesiąt lat, zaczynając od asystentury. Ale tego tematu autorka nie rozwija.

Ryszarda Hanin w filmach nie grywała prawie nigdy głównej roli, ale generalnie była świetna w rolach tzw. drugoplanowych, z których tworzyła „perełki” sztuki aktorskiej. Jej role opisane są szeroko – jedna po drugiej wraz z dokumentacją zdjęciową.

Podajmy kilka ról oraz wydarzeń omawianych w książce:

22. III. 1945 Panna Młoda w Weselu; zdjęcie z Janem Świdorskim (str. 59);

2. VIII. 1946 wyjazd do Paryża – formalnie jako sprawozdawca radiowy, a tak naprawdę towarzysząc mężowi;

19.VII.1947 Ariel i Ceres w Burzy Shakespeare’a, w reżyserii Leona Schillera (fotografie str. 77 oraz 78);

1.X.1950 rozpoczyna pracę pedagogiczną w PWST w Warszawie; strona 98 – lista Jej uczniów (kilka nazwisk, wybór eseisty):

- Małgorzata Niemirska,
- Anna Chodakowska,
- Stanisława Celińska,
- Zbigniew Zapasiewicz,
- Jan Englert,
- Andrzej Strzelecki,
- Laura Łącz,
- Katarzyna Skrzynecka,
- Rafał Królikowski – i wielu innych;

część z nich grało równocześnie ze swoją Panią Profesor, po ukończeniu kształcenia, uczniowie świadczą o poziomie nauczyciela.

24. XII. 1973 Pani Dyndalska w „Damach i Huzarach” – Teatr Telewizji!!

Zdjęcie strona 231 m.in. z Zofią Kucówną (odc. 5 naszej serii); zwróćmy uwagę iż data to Wigilia Bożego Narodzenia;

23. IX. 1975 Noce i Dnie – film w reżyserii Jerzego Antczaka (a także serial), zdjęcie – str. 261;

28. XI. 1976 GŁÓWNA ROLA w filmie „Zofia” Ryszarda Czeakały. Film zupełnie zapomniany!!! Zdjęcia str. 269;

14. V. 1984 (rok jak w powieści Orwella) str. 297 – zdjęcie SEKSMISJA;

i wiele innych.

W socjalizmie dorobiła się samochodu, co przy Jej pracowitości nie może dziwić. Wakacje spędzała na Mazurach, u przyjaciół we Francji. Jest też zdjęcie w Jerozolimie pod ścianą płaczu.

Ryszarda Hanin była ulubioną aktorką eseisty. Kiedyś, w socjalizmie, był poniedziałkowy wieczór z tzw. Teatrem Telewizji. Spektakle poprzedzała analiza literacka i teatralno-aktorska wyświetlanego, wcześniej nagranych spektaklu. Pamiętam jednego z wprowadzających – Stefana Treugutta¹¹.

Rola epizodyczna NASZEJ BOHATERKI w „Seksmisji” była urocza, ale sam film ostatnio nie jest wznawiany – ciekawe dlaczego?

Polecam książkę z całego serca tych, którzy są miłośnikami teatru.

¹¹ https://pl.wikipedia.org/wiki/Stefan_Treugutt; w Wikipedii o krytyku teatralnym.

LINKI

1. <https://filmpolski.pl/fp/index.php?osoba=11155>; np. zestaw wszystkich ról; nagrody.
2. <https://www.polskieradio.pl/8/3664/Artykul/2250686,Ryszarda-Hanin-in-memorial>; m.in. nagranie archiwalne z PR.
3. <https://www.filmweb.pl/person/Ryszarda+Hanin-8804/biography>; znany portal **filmweb** o naszej Bohaterce!!
4. <https://www.youtube.com/watch?v=kRgRYM3nfPI>; wywiad z autorką książki – warto kliknąć oraz posłuchać, o warsztacie pisarki czy naukowca historyka.
5. <http://www.encyklopediateatru.pl/osoby/156/ryszarda-hanin>; informacje o Bohaterce w Encyklopedii Teatru.
6. <https://historia.uwazamrze.pl/arttykul/1149394/tajemnice-szarloty-hahn>; o Aktorce na portalu prawicowym.
7. <https://www.youtube.com/watch?v=MDVfNujCQ80>; nagranie rozmowy z Autorką książki.
8. <http://archiwum.nina.gov.pl/film/kobiety-i-wojna>; Kobiety i wojna.

Aleksander WAT

Fragment wiersza Wierzby w Ałma-Acie

Wierzby są wszędzie wierzbami...

Pięknaś, w szronie i blasku, wierzbo ałmaatyńska.

Lecz jeśli cię zapomnę, o sucha wierzbo z ulicy Rozbrat,
niech uschnie moja ręka!

Góry są wszędzie górami...

Tiań-Szań przede mną żegluję w fioletach

Pianka ze świateł, głąz z barw, blaknie i niknie -

Lecz jeśli cię zapomnę, daleki szczyt tatrzański,

Potoku Biały, gdzie z synem barwne roitem żegluj,

żegnani cichym uśmiechem naszej dobrej patronki -
niech się w kamień tiańszański obróć!

Jeden z pisarzy aresztowanych przez NKWD we Lwowie w styczniu 1940 roku. Wywieziony na zsyłkę, m.in. do Kazachstanu. Eseista był zagranicznym promotorem 3 doktorantów z Ałma Aty.

Lucjan Szenwald^{12, 13}

Ballada o Pierwszym Batalionie

Dolina i mrok między nami i nimi,
Wstające we mgle linie wzgórz.
Zwęglonej gorzelni kościotrup, olbrzymi,
Jak szkielet okrętu po burzy,
I milczą transzeje, i czasem z oddali,
Jak duch — koczująca armata wypali.

Na wzgórzu są Niemcy! Na pewno w tej chwili
Przez szkła wymacują noc mgławą,
A może, chorągwie zwinąwszy, stchórzyli
Przed tą, co poprzedza nas, sławą?
Wybadać, co kryją tumanne rozstaje!
I pierwszy batalion z okopów powstaje.

=====

Patron LO 4 w Bydgoszczy w latach, gdy chodził do niego eseista. Patrona zmieniono po 1989 roku.

¹² https://pl.wikisource.org/wiki/Utwory_poetyckie; wydanie z 1946 roku, on-line!! Kilkadziesiąt wierszy!!!!

¹³ https://pl.wikipedia.org/wiki/Lucjan_Szenwald; informacje o poecie z Wikipedii (1909, 1944).

ZDJĘCIA PRZY OKAZJI

Lwów – miasto młodości naszej Bohaterki

Pomnik Adama Mickiewicza

Budynek Instytutu Ossolineum – ta kopuła do dziś jest w logo tejże instytucji

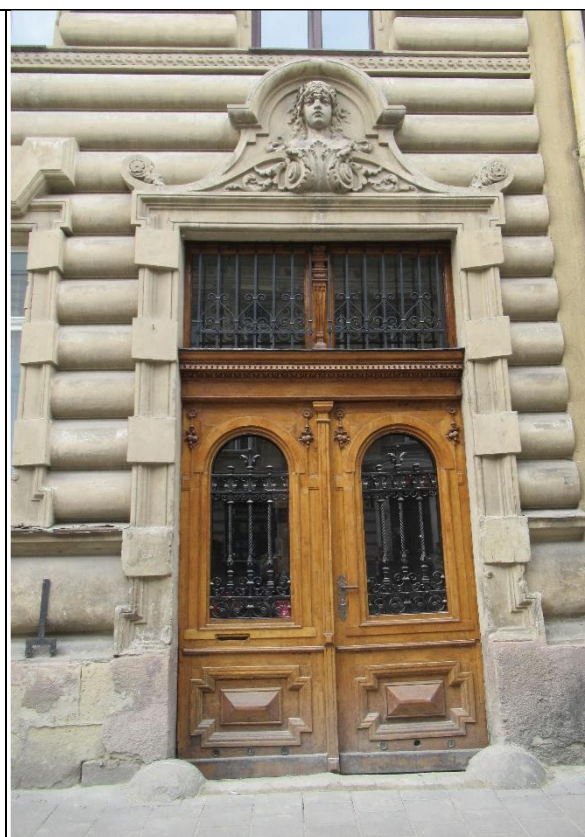
Lwowskie kamienice

Powyższe kamienice są w pobliżu Politechniki Lwowskiej

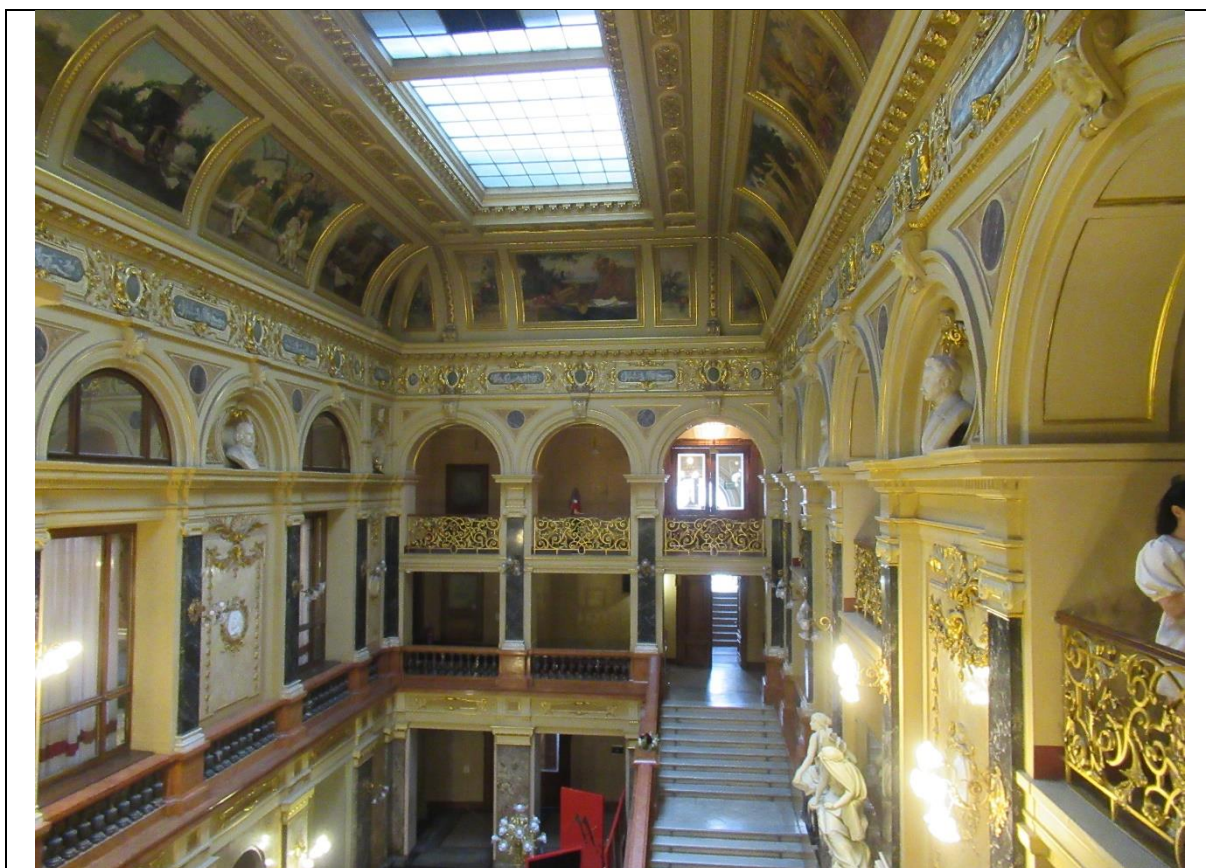

Wejścia do kamienic

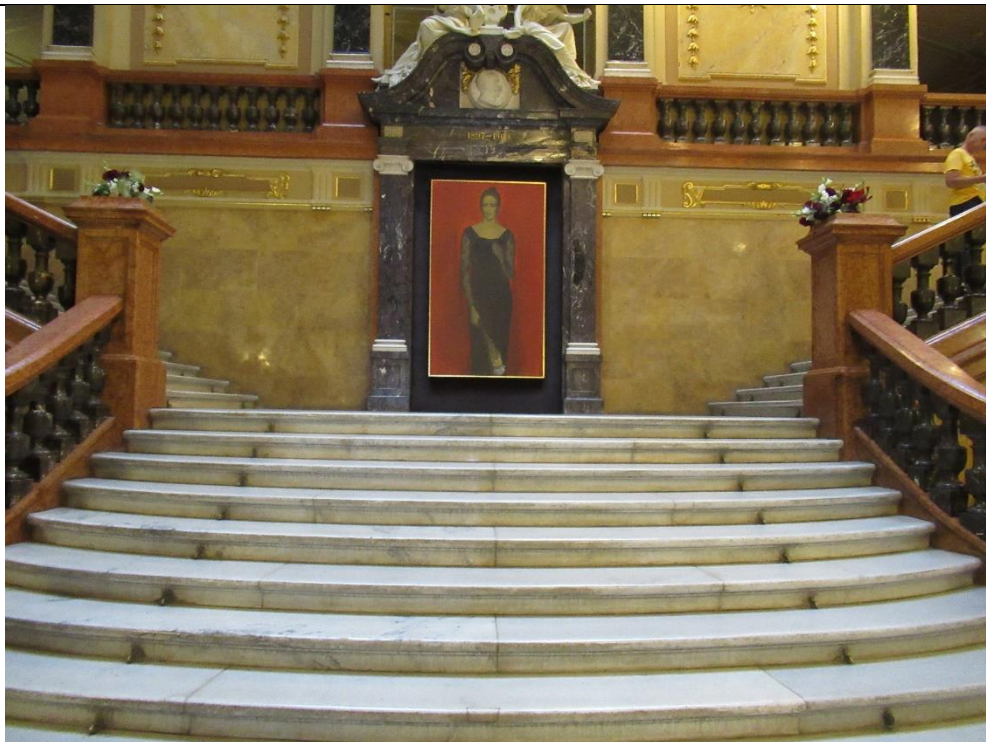

Opera we Lwowie

Ulica przy której mieszkała Bohaterka – tj. ul. Skarbkowska dziś Łesi Ukrainki
– poniżej tzw. Teatr Skarbkowski

Łódź – miasto gdzie Bohaterka
krótco po wojnie – mieszkała i pracowała

Teatr Opery w Łodzi

Nowoczesne Centrum Handlowo-Biurowe w Łodzi

Warszawa – tu pracowała najdłużej

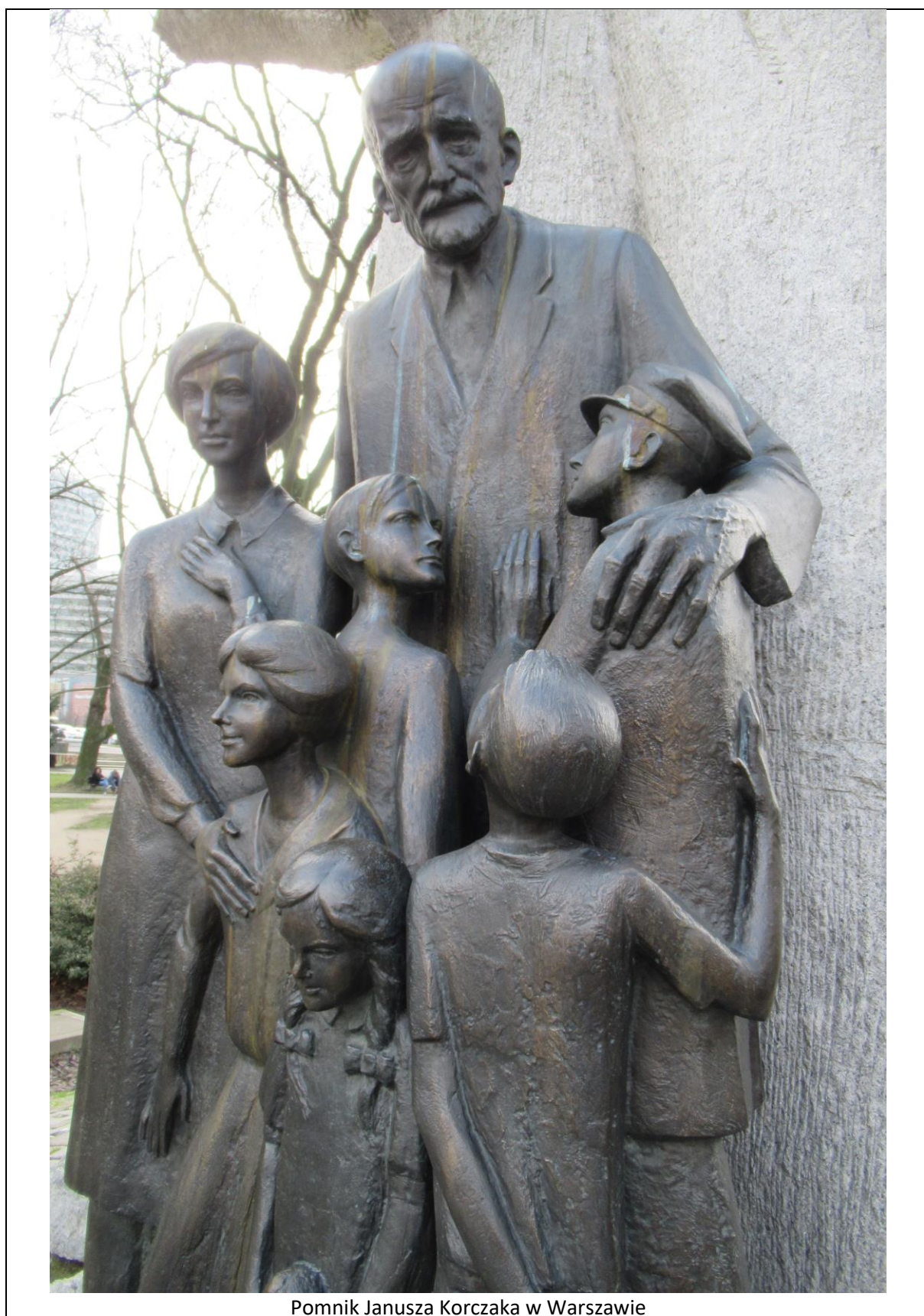

Muzeum Żydowskie w Warszawie

Pomnik Bohaterów Getta Warszawskiego

Pomnik Janusza Korczaka w Warszawie

Zdjęcia wykonał: Stan Zawiślak